

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2024.02.440>

JEL classification: M41, O32, O33

UDC: 657.1:004.9

Володимир ФЕДУН

аспірант,
Класичний приватний університет, Україна

Андрій ЛЮБА

аспірант,
Західноукраїнський національний університет, Україна

Іван КОВТОНЮК

аспірант,
Західноукраїнський національний університет, Україна

ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК

АНОТАЦІЯ

Вступ. У сучасних умовах стрімкого розвитку цифрових технологій, бухгалтерський облік зазнає значних змін. Цифрові інновації, такі як хмарні обчислення, блокчейн, штучний інтелект та аналітика даних, стають невід'ємною частиною облікових процесів, забезпечуючи підвищення ефективності, точності та доступності фінансової інформації. Ці інновації трансформують не лише технічні аспекти обліку, але й змінюють стратегічні підходи до ведення бізнесу.

Мета статті. Метою даної статті є дослідження впливу цифрових інновацій на бухгалтерський облік, зокрема аналіз можливостей і викликів, що виникають у процесі цифрової трансформації облікових систем підприємств. Стаття спрямована на визначення ключових технологічних трендів та оцінку їхнього впливу на ефективність, точність і прозорість фінансової звітності.

Методи дослідження. У процесі дослідження використовувались загальнонаукові методи аналізу, синтезу, порівняння та узагальнення, а також спеціальні методи, зокрема контент-аналіз і системний підхід. Дані були зібрані з актуальних джерел наукової літератури, що дозволило забезпечити повноту та достовірність результатів.

Результати. Впровадження цифрових інновацій у бухгалтерський облік сприяє підвищенню продуктивності, зниженню витрат, мінімізації помилок і покращенню якості фінансової звітності. Однак для досягнення максимальної ефективності необхідно враховувати потребу в зміні організаційної культури, підвищенні кваліфікації персоналу та забезпеченні відповідності правовим і регуляторним вимогам. Подальші дослідження мають бути спрямовані на оцінку економічної ефективності впровадження цифрових технологій та їх впливу на різні типи підприємств.

Ключові слова: цифрові інновації; бухгалтерський облік; цифрова трансформація; хмарні технології; блокчейн; штучний інтелект; аналітика даних; фінансова звітність; автоматизація облікових процесів.

Вступ

У сучасному динамічному середовищі цифрові інновації відіграють вирішальну роль у

трансформації різних сфер економічної діяльності, зокрема бухгалтерського обліку. Вони стали невід'ємною частиною процесів автоматизації, обробки даних та прийняття

© Володимир Федун, Андрій Люба, Іван Ковтонюк, 2024

Отримано: 22.04.2024 р.

Рекомендовано до друку: 13.05.2024 р.

Опубліковано: 29.05.2024 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

Як цитувати:

Федун В., Люба А., Ковтонюк І. Цифрові інновації та їх вплив на бухгалтерський облік. *Економічний аналіз*. 2024. Том 34. № 2. С. 440-452. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2024.02.440>

управлінських рішень. Швидкий розвиток технологій, таких як штучний інтелект, блокчейн, хмарні обчислення та великі дані (Big Data), значно змінив традиційні підходи до ведення бухгалтерії. У зв'язку з цим виникає нагальна потреба у вивченні того, як ці цифрові інновації впливають на процеси бухгалтерського обліку, на ефективність та точність фінансової звітності, а також на загальний стратегічний менеджмент підприємств.

Актуальність дослідження цифрових інновацій у бухгалтерському обліку зумовлена необхідністю адаптації підприємств до швидкозмінюваного технологічного середовища. У той час, коли глобальна економіка стає все більш взаємопов'язаною, підприємства, що не встигають інтегрувати сучасні технології у свої облікові системи, ризикують втратити свою конкурентну перевагу. Зокрема, автоматизація бухгалтерських процесів дозволяє знизити витрати, мінімізувати ризики людських помилок, прискорити обробку даних та забезпечити доступ до фінансової інформації в режимі реального часу. Це сприяє більш обґрунтованому прийняттю рішень і підвищує загальну ефективність управління фінансами.

Крім того, впровадження цифрових технологій у бухгалтерському обліку підвищує прозорість і точність фінансової звітності, що є важливим як для внутрішніх користувачів, так і для зовнішніх стейкхолдерів, таких як інвестори, кредиторів та регуляторні органи. В умовах зростання вимог до прозорості та відповідності законодавчим стандартам, компанії змушені активно впроваджувати нові технологічні рішення, які забезпечують автоматизований контроль за дотриманням нормативних вимог.

Проблематика розвитку цифрової економіки є актуальною у всьому світі та перебуває у фокусі уваги низки визнаних науковців.

Огляд літератури за проблематикою цифрових інновацій у бухгалтерському обліку вказує на широкий спектр досліджень, що охоплюють вплив цифровізації на різні аспекти бухгалтерської діяльності. Наталія Краус у своїх роботах досліджує тенденції розвитку цифрової економіки та її вплив на бухгалтерський облік,

підкреслюючи важливість адаптації підприємств до нових технологій. Олександр Вишневський зосереджується на цифровій модернізації економіки України, аналізуючи її потенціал для проривного розвитку та необхідність впровадження сучасних технологій у бухгалтерські процеси.

Сергій Гулей та Олена Язлюк досліджують взаємодію реального та віртуального економічних просторів, акцентуючи увагу на ролі цифрових інновацій у трансформації бухгалтерського обліку. Вони підкреслюють важливість інноваційних підходів для підвищення ефективності та прозорості фінансових процесів на підприємствах.

Ольга Пижук аналізує можливості та виклики цифрової трансформації економіки України, включаючи її вплив на бухгалтерський облік. Вона виділяє ключові фактори, що впливають на успішне впровадження цифрових технологій у бухгалтерські процеси, та підкреслює необхідність стратегічного підходу до їх адаптації.

Сергій Коляденко вивчає етапи становлення цифрової економіки як в Україні, так і у світі, підкреслюючи значення цифрових інновацій для підвищення конкурентоспроможності підприємств та їхньої здатності швидко адаптуватися до змінюваних умов ринку. Його дослідження також акцентують увагу на викликах, пов'язаних із цифровою трансформацією бухгалтерського обліку, таких як забезпечення кібербезпеки та інтеграція нових технологій у традиційні облікові системи.

Таким чином, наукова література з тематики цифрових інновацій у бухгалтерському обліку охоплює широкий спектр аспектів, включаючи технологічні, економічні та організаційні виклики, з якими стикаються підприємства у процесі впровадження цифрових технологій. Ці дослідження є важливими для розуміння того, як цифрові інновації змінюють бухгалтерський облік і які стратегії необхідні для успішної адаптації до нових умов.

Таким чином, дослідження впливу цифрових інновацій на бухгалтерський облік є не тільки актуальним, але й необхідним для розуміння того, як ці зміни можуть вплинути на майбутній розвиток підприємств. Вивчення цього питання допоможе сформулювати нові

підходи до управління фінансовими процесами, що дозволить підприємствам успішно адаптуватися до викликів цифрової епохи.

Мета статті

Метою статті є дослідження впливу цифрових інновацій на бухгалтерський облік, зокрема аналіз можливостей і викликів, що виникають у процесі цифрової трансформації облікових систем підприємств. Стаття спрямована на визначення ключових технологічних трендів, таких як автоматизація процесів, використання хмарних технологій, блокчейн, і аналітика даних, а також на дослідження їхнього впливу на ефективність, точність і прозорість фінансової звітності. Автори ставлять за мету виявити, яким чином цифрові інновації можуть підвищити конкурентоспроможність підприємств, забезпечити швидший і більш обґрунтований процес прийняття рішень, а також розглянути необхідні зміни в організаційній культурі та підготовці персоналу для успішного впровадження цифрових технологій у бухгалтерську практику.

Виклад основного матеріалу дослідження

Цифрові інновації стають невід'ємною частиною сучасного бухгалтерського обліку, значно впливаючи на його розвиток і функціонування. Цифрові технології, такі як хмарні сервіси, автоматизація процесів і аналітика великих даних, змінюють традиційні підходи до обробки та зберігання фінансової інформації. Вони не тільки спрощують рутинні операції, але й підвищують точність і швидкість облікових процесів, знижуючи ризики людських помилок і дозволяючи бухгалтерам зосередитися на стратегічних завданнях.

Автоматизація бухгалтерських операцій завдяки впровадженню спеціалізованого програмного забезпечення стала стандартом у багатьох компаніях. Це програмне забезпечення дозволяє об'єднувати різні аспекти бухгалтерського обліку в єдину систему, яка забезпечує більш інтегрований підхід до управління фінансами. Використання таких систем також сприяє підвищенню прозорості і доступності фінансової інформації,

що важливо як для внутрішніх користувачів, так і для зовнішніх зацікавлених сторін.

Хмарні технології, які забезпечують доступ до даних і програм з будь-якого місця, де є інтернет, кардинально змінюють способи роботи бухгалтерських служб. Вони дозволяють компаніям ефективніше організувати віддалену роботу, зберігаючи при цьому високий рівень безпеки даних. Це стає особливо актуальним у сучасних умовах, коли дистанційна робота стала нормою для багатьох організацій.

Крім того, цифрові інновації дозволяють зменшити витрати на ведення бухгалтерського обліку, оскільки автоматизовані системи вимагають менше людських ресурсів і часу на виконання завдань. Це, у свою чергу, дозволяє компаніям перенаправляти ресурси на більш важливі стратегічні проекти, що підвищує їх конкурентоспроможність.

Важливим аспектом цифрових інновацій є також зміни у вимогах до компетенцій бухгалтерів. Сучасний бухгалтер повинен не тільки володіти традиційними знаннями з обліку, але й розумітися на цифрових технологіях, мати навички роботи з аналітичними інструментами та вміння адаптуватися до швидких змін у бізнес-середовищі.

Цифрові інновації значно змінюють бухгалтерський облік, роблячи його більш ефективним, точним і прозорим. Вони відкривають нові можливості для підвищення ефективності управління фінансами компаній, дозволяючи швидше і точніше приймати рішення на основі актуальних даних. Цей процес, однак, вимагає від бухгалтерів постійного навчання та адаптації до нових умов, що стає ключовим фактором успіху в умовах цифрової економіки.

На сучасному етапі розвитку вітчизняних підприємств їх діяльність відбувається в умовах постійних змін і нестабільності зовнішнього середовища. Формування цифрового простору потребує перетворень у всіх сферах суспільного та політичного життя, включаючи управління господарськими процесами, ведення документообігу та складання звітності. Використання сучасних програмних засобів стало необхідним і в бухгалтерському обліку. Діджиталізація облікових процесів дозволяє

суттєво підвищити точність і швидкість роботи, розширити можливості обміну інформацією та забезпечити доступ до даних з будь-якого місця, що сприяє своєчасному прийняттю управлінських рішень.

Слід зазначити, що діджиталізація бухгалтерського обліку вимагає від персоналу високої кваліфікації, а від підприємства — технічної спроможності для накопичення, обробки, аналізу, зберігання та передачі інформації стейкхолдерам. Особливу увагу варто приділити питанням організації ефективної роботи з обліково-аналітичними даними, які є основою для прийняття управлінських рішень.

Основні переваги діджиталізації бухгалтерського обліку включають економію часу і підвищення продуктивності, оптимізацію та підвищення ефективності комунікацій, новий рівень обслуговування клієнтів, спрощення облікових процесів, скорочення технологічного циклу обліку, покращення технічного оснащення інформаційних систем та технологій обліку, а також формування конкурентних переваг завдяки оптимізації робочих процесів.

Розвиток системи бухгалтерського обліку можливий тільки у тісному зв'язку з нормативною базою. В Україні на державному рівні підкреслюється важливість підтримки процесів формування інформаційного суспільства та діджиталізації національної економіки.

Зокрема, у цьому напрямі прийнято закони України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» (№ 537-V від 09.01.2007 р.), «Про Національну програму інформатизації» (№ 74/98-ВР від 04.02.1998 р.), «Про електронні документи та електронний документообіг» (№ 851-IV від 07.11.2018 р.), «Про телекомунікації» (№ 1280-IV від 16.07.2019 р.), «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» (№ 2346-III від 07.02.2019 р.), «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» (№ 2664-III від 07.02.2019 р.), «Про захист персональних даних» (№ 2297-VI від 30.01.2018 р.); Доктрину інформаційної безпеки України (№ 514/2009 від 08.07.2009 р.); Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії

розвитку інформаційного суспільства в Україні» (№ 386-р від 15.05.2013 р.), «Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації» (№ 67-р від 17.01.2018 р.); Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних» (№ 835 від 21.10.2015 р.), «Деякі питання цифрового розвитку» (№ 56 від 30.01.2019 р.) та інші.

Сьогодні в Україні існують певні чинники, які стримують процес цифрових трансформацій. Одним з них є інституційні бар'єри, пов'язані з державною політикою, зокрема, з необхідністю розробки та впровадження відповідної законодавчої бази і регулюючих механізмів для процесів цифровізації. Це включає створення стратегій розвитку, які б відповідали сучасним світовим тенденціям на рівні країни, регіонів і галузей, що в свою чергу впливає на економічну та суспільну сферу.

Ще одним викликом є інфраструктурні обмеження, які стосуються розвитку цифрової інфраструктури. Тут слід відзначити нерівномірний доступ населення до цифрових технологій, так звані "цифрові розриви", а також недостатнє покриття країни цифровою інфраструктурою. В окремих випадках відсутні певні види цифрових технологій, які вже стали стандартом у розвинених країнах.

Також виникають екосистемні труднощі, пов'язані з інноваційними аспектами, такими як відсутність сприятливих умов для залучення інвестицій, недосконалість капітального ринку та невідповідність освітньої системи сучасним вимогам, що стосуються формування професійних компетенцій. Це включає дефіцит кваліфікованих кадрів, необхідних для успішного здійснення цифрових трансформацій.

Актуальність дослідження цифровізації в сфері бухгалтерського обліку постійно зростає і охоплює широке коло теоретичних та практичних питань. Наприклад, І. Спільник та М. Палюх зосереджуються на оцінці поточного стану бухгалтерського обліку, досліджуючи його особливості та перспективи розвитку в умовах цифрової економіки. Вони

підкреслюють необхідність створення нової "цифрової облікової парадигми", яка враховувала б сучасні виклики [9].

До ключових питань облікової практики, які вони виділяють, належать використання безконтактної ідентифікації активів, блокчейн-технологій, електронного формату звітності, а також облік криптоактивів у фінансовій звітності. Науковці також підкреслюють фактори, що вплинули на поточний стан бухгалтерського обліку в умовах цифровізації, такі як прискорений розвиток електронного документообігу, виділення інформації як окремого чинника, що впливає на вартість бізнесу, поява нових об'єктів обліку, зростання частки нефінансової інформації у звітності, та зміна техніко-технологічних підходів до обробки облікової інформації.

Важливо також врахувати погляд Н. Рогової, яка досліджує впровадження цифрових технологій у системи обліку та оподаткування, зокрема в частині регулювання криптовалют. Дослідниця пропонує своє бачення результативності використання цифрових технологій у бухгалтерському обліку. За її словами, штучний інтелект може бути ефективним у виконанні як рутинних, так і нестандартних завдань, що включають, наприклад, прогнозування доходів, аналіз змін цін постачальників, а також підвищення якості аналізу неструктурованої інформації. Хмарні обчислення, своєю чергою, сприятимуть забезпеченню доступу, безпеки та резервного копіювання даних, що допоможе зекономити час і підвищити ефективність управлінських процесів [7].

Продовжуючи аналіз, варто зазначити, що Н. Рогова підкреслює важливість впровадження цифрових технологій для підвищення ефективності бухгалтерського обліку та оподаткування. Вона звертає увагу на те, що штучний інтелект здатний виконувати як стандартні, так і нестандартні задачі. Серед таких завдань можна виділити, наприклад, покращення процесу інвентаризації, автоматизацію формування звітності для стратегічного планування, а також ідентифікацію проблем в управлінні грошовими потоками підприємства. Це дозволяє підвищити якість управлінських рішень і зробити їх більш обґрунтованими.

Н. Рогова також наголошує на значних перевагах хмарних обчислень, які забезпечують безперервний доступ до даних, їх безпеку, контроль та резервне копіювання. Це особливо важливо для великих підприємств, де обробка великих обсягів інформації потребує ефективних інструментів для управління даними. Завдяки хмарним технологіям стає можливим автоматичне коригування помилок і забезпечення багатофакторної аутентифікації, що суттєво підвищує рівень інформаційної безпеки.

Таким чином, впровадження цифрових інновацій у сфері бухгалтерського обліку в Україні стикається з численними перешкодами, серед яких інституційні, інфраструктурні та екосистемні. Однак, попри ці виклики, цифровізація має значний потенціал для підвищення ефективності облікових процесів, удосконалення управлінських рішень і зміцнення позицій підприємств на ринку. Важливо також зазначити, що успішна реалізація цифрових трансформацій потребує не лише технічних ресурсів, але й високого рівня підготовки персоналу та вдосконалення нормативно-правової бази.

О. Мазіна та В. Олійник виділяють важливі аспекти, що потребують вирішення, зокрема ті, що стосуються інтеграції новітніх інформаційних технологій у бухгалтерський облік у контексті фінансової звітності та впливу цифровізації на стратегічне управління підприємствами [4]. Зокрема, важливим є питання оцінки в обліку, яке науковці розглядають з особливою увагою. Оцінка об'єктів бухгалтерського обліку потребує ретельного аналізу та використання відповідного математичного апарату. Хоча сучасні технології дозволяють підвищити ефективність оцінювання вже існуючих об'єктів обліку, нові об'єкти, що виникли з розвитком цифрових трансформацій, мають певні специфічні характеристики, які ускладнюють їх оцінку, що вимагає подальшого дослідження і доопрацювання цього питання.

Пропозиція О. Мазіної та В. Олійник щодо введення додаткового принципу бухгалтерського обліку – креативності – заслуговує на увагу і є надзвичайно актуальною. Вони вважають, що сутність цього принципу полягає у здатності як персоналу, так і системи

обліку адаптуватися до нових умов ведення бізнесу під впливом тенденцій цифровізації, глобалізації та інтеграції. Однак, креативність не варто зводити лише до адаптації, оскільки цей принцип має більш широке значення. З позиції персоналу це означає здатність ухвалювати нестандартні рішення в умовах невизначеності, а з позиції системи бухгалтерського обліку – можливість впровадження і використання нових методів, способів та підходів у зборі, накопиченні та обробці інформації з різних джерел в процесі адаптації до змінюваних умов бізнесу.

Така ситуація створює дилему, оскільки вітчизняна практика бухгалтерського обліку передбачає чітке регламентування процесів формування облікової інформації та звітності, тоді як міжнародні стандарти враховують професійне судження бухгалтера, яке базується на рекомендаціях та інструкціях. Однак, господарські ситуації, що постійно змінюються і стають все більш непередбачуваними через трансформації у суспільно-економічному житті, вимагають нових знань, які сприятимуть формуванню компетенцій і навичок, необхідних для фахівців у сфері бухгалтерського обліку.

Н. Шишкова пропонує власний підхід до переліку цифрових компетенцій бухгалтера, акцентуючи увагу на таких аспектах, як інформаційна грамотність, комунікація та взаємодія, робота з цифровим контентом, забезпечення безпеки та вирішення проблем [10].

Зокрема, щодо інформаційної грамотності, сучасний бухгалтер має оволодіти навичками, які виходять за межі традиційної кваліфікації. Це включає здатність фільтрувати і відбирати релевантні дані серед масивів цифрової інформації, використовувати нейронні мережі, ідентифікувати бізнес-процеси та застосовувати сучасні інформаційні технології у роботі з обліковими даними, а також розуміти специфіку цифрового аудиту.

У сфері комунікації та взаємодії, бухгалтер повинен уміти використовувати сучасні технології, нові платформи та сервіси для ефективної співпраці з внутрішніми та зовнішніми користувачами інформації, при

цьому дотримуючись етикету та правил, що існують у рамках даного формату взаємодії.

Одним із ключових вмінь сучасного бухгалтера є здатність створювати, модифікувати та вдосконалювати цифровий контент. Це включає знання нормативно-законодавчих аспектів, зокрема щодо авторських прав, політики рецензування, а також уміння використовувати імітаційне моделювання та адаптувати бухгалтерські програми відповідно до актуальних вимог.

Окремо слід звернути увагу на аспект безпеки, адже бухгалтер має забезпечити збереження та захист цифрової інформації, яка може стати об'єктом зацікавлення шахраїв чи конкурентів у контексті використання цифрових технологій. Витік інформації, особливо якщо йдеться про комерційну таємницю, може завдати серйозної шкоди господарській діяльності підприємства.

Цифровізація також породжує значну кількість технічних проблем, які бухгалтер має бути здатний вирішувати в рамках своєї професійної діяльності. Тому креативний підхід до адаптації цифрових технологій для вирішення облікових завдань стає важливим навиком.

Креативність у контексті бухгалтерського обліку можна розглядати як "інтелектуалізацію інформаційних систем бухгалтерського обліку", що є надзвичайно влучним поняттям і, на нашу думку, заслуговує на включення до нової цифрової облікової парадигми.

Н. Шишкова узагальнює теоретичні аспекти змін у бухгалтерському обліку в умовах модернізації соціально-економічних процесів, що виникають у зв'язку з цифровізацією. Вона підкреслює важливість впровадження ІТ-технологій як у теорію, так і в практику бухгалтерського обліку, зазначаючи, що консолідація функцій ІТ із основними вимогами до розвитку термінологічної та практичної бази обліку може забезпечити інформаційну модернізацію сучасних економічних процесів [10].

На її думку, інформаційна економіка диктує певні вимоги до модернізації бухгалтерського обліку, серед яких необхідність наявності програмної, інформаційної, організаційної та методичної компонент. Синергія цих складових

як інформаційних систем повинна забезпечити безперебійне функціонування підприємства і автоматизацію його бізнес-процесів. Процес ІТ-модернізації бухгалтерського обліку вона розглядає як трансформацію облікових процесів за допомогою інституційних та організаційно-управлінських інновацій, із застосуванням електронно-цифрових засобів для створення кіберфізичного простору в межах системи бухгалтерського обліку. Цей процес має на меті створення так званого "розумного обліку".

Цифровізація змінила функціональний підхід до роботи з інформацією, оскільки паперові носії швидко втрачають свою актуальність, і електронний формат стає основним способом представлення даних. Однак зростання обсягів інформації ускладнює процеси її обробки та аналізу, а також орієнтацію в інформаційному середовищі загалом. Крім того, значна частина цієї інформації може бути недостовірною, що вимагає додаткових зусиль для її перевірки. Збільшення обсягу інформації також підвищує ризик витоку даних, що зумовлює необхідність додаткового захисту та впровадження технологій, які забезпечують їх збереження і недоторканність. Поява нових об'єктів обліку вимагає формування нових методик для їх оцінки та обліку, щоб надати відповідну інформацію стейкхолдерам.

Перехід бухгалтерського обліку на хмарні сервери і використання хмарних технологій відкриває нові можливості для бізнесу. Процес цифровізації бухгалтерського обліку має бути підтриманий такими заходами, як дотримання техніко-економічних вимог впровадження цифрових технологій, підвищення професійної компетентності фахівців, які виконують бухгалтерські операції, дотримання стратегії розвитку компанії, а також забезпечення зворотного зв'язку від користувачів цифрової інформації.

На сучасному етапі впровадження цифрових технологій у систему бухгалтерського обліку на українських підприємствах ще не досягло необхідного рівня і становить лише 43,4% []. На багатьох підприємствах все ще використовуються Excel-таблиці, що свідчить про те, що значна частина облікових процесів досі не автоматизована.

Для якісного впровадження цифровізації бухгалтерського обліку необхідний комплексний підхід, який передбачає поетапну цифровізацію складових облікової системи, зосереджуючи увагу на тріаді "оптимізація – ефективність – еволюція".

Сьогодні діджиталізація виступає одним із провідних драйверів інноваційних змін в економіці. Серед основних напрямків впливу інформаційних технологій на бізнес варто відзначити роботизацію виробничих процесів, хмарні технології, інтернет речей, аналіз великих даних (Big Data), штучний інтелект з його машинним і глибоким навчанням, а також блокчейн.

Хмарні технології, або cloud technologies, дозволяють обробляти дані розподіленим способом, забезпечуючи користувачам віддалений доступ до обчислювальних ресурсів. Використання цих технологій робить бізнес-процеси більш зручними та мобільними без потреби в значних додаткових витратах. На сучасному етапі помітно зростання ринку онлайн-бухгалтерії на основі хмарних платформ, таких як FreshBooks, Херо, Myob, Liquid, QuickBooks online тощо. Також збільшується кількість пропозицій програм для бухгалтерського обліку, доступних на віртуальних сервісах, таких як Tych.ua та «1С: Зарплата і управління персоналом». Ці програмні продукти приваблюють своєю бюджетністю та відсутністю потреби у придбанні дорогого обладнання, серверів чи залучення додаткового персоналу.

Цифрові інновації у бухгалтерському обліку охоплюють не лише оновлення технічних засобів для обробки даних, але й перегляд стратегій і підходів до ведення бізнесу. Вони пропонують підприємствам значні переваги, що дозволяють не тільки вижити в сучасному конкурентному середовищі, але й вийти на новий рівень ефективності та якості.

Ми розглянемо, які саме технології впливають на цей процес, які переваги вони надають і як їх правильно впроваджувати для досягнення найкращих результатів. Глибоке розуміння цих технологій може стати важливим кроком для тих, хто прагне вдосконалити управління фінансами, забезпечити високу точність звітності та підвищити конкурентоспроможність своєї компанії.

Цифрові інновації у бухгалтерському обліку полягає у впровадженні технологій, цифрових інструментів і автоматизованих процесів у бухгалтерську практику, щоб підвищити ефективність, точність і доступність фінансової інформації. Цей процес включає використання комп'ютерних систем, програмного забезпечення та інших технологій для збору, обробки, аналізу та звітності фінансових даних.

Цифрова трансформація бухгалтерського обліку охоплює кілька ключових аспектів:

1. Електронне зберігання документів: Перехід від паперових носіїв до електронних систем зберігання дозволяє швидше і зручніше зберігати, оновлювати та отримувати доступ до документів.

2. Автоматизація бухгалтерських операцій: Використання автоматизованих систем дозволяє оптимізувати обробку фінансових транзакцій, таких як створення рахунків-фактур, облік витрат і оплата постачальникам. Це зменшує ручну працю, мінімізує помилки і підвищує швидкість обробки даних.

3. Використання хмарних технологій: Хмарні рішення дозволяють бухгалтерам зберігати і обробляти дані в онлайн-середовищі, забезпечуючи доступ до фінансової інформації з будь-якого місця та у будь-який час. Це сприяє спільній роботі з колегами і гарантує безпеку та резервне копіювання даних.

4. Використання аналітики даних: Цифрова трансформація дає змогу застосовувати аналітику даних для отримання цінної інформації про фінансову продуктивність, тренди, витрати та інші показники, що допомагає приймати кращі фінансові рішення і прогнозувати майбутні результати.

5. Впровадження електронних платежів: Переходячи до електронних платежів, компанії отримують автоматизований облік фінансових транзакцій, що полегшує процеси оплати і звітності, знижує ризики помилок та шахрайства.

6. Захист фінансових даних: Одним із ключових аспектів цифрової трансформації є забезпечення безпеки фінансових даних. Використання шифрування, автентифікації та

інших заходів кібербезпеки допомагає запобігти несанкціонованому доступу до фінансової інформації.

Цифрова трансформація бухгалтерського обліку відкриває безліч переваг, включаючи підвищення продуктивності, зменшення часу на обробку даних, покращення точності фінансової звітності та розширення аналітичних можливостей. Однак, цей процес також вимагає внесення суттєвих змін в організаційну культуру, підвищення кваліфікації персоналу, а також врахування правових і регуляторних вимог, пов'язаних з обробкою фінансових даних.

Необхідно усвідомлювати, що цифрова трансформація бухгалтерського обліку має значний вплив на ефективність і якість фінансової звітності компанії. Існує кілька ключових способів, як це може відбитися на діяльності підприємств:

1. Автоматизація процесів: Цифрові інструменти дозволяють автоматизувати багато рутинних і трудомістких завдань у бухгалтерському обліку, таких як обробка вхідних рахунків, розрахунок податків, формування звітності. Це сприяє зниженню ймовірності помилок і прискоренню обробки даних.

2. Збір та аналіз даних: Використання цифрових рішень значно прискорює збір і аналіз даних, дозволяючи виявляти тенденції, прогнозувати фінансові результати та приймати більш обґрунтовані управлінські рішення.

3. Доступність інформації: Завдяки цифровим рішенням фінансова інформація стає доступною для зацікавлених осіб у реальному часі, що сприяє швидкому прийняттю обґрунтованих рішень.

4. Зниження ризику помилок: Автоматизація процесів обліку знижує ризик помилок, пов'язаних з ручним введенням даних, що покращує точність фінансової звітності.

5. Відповідність законодавству: Цифрова трансформація включає впровадження програмного забезпечення, що автоматично перевіряє відповідність фінансової звітності чинному законодавству та стандартам, знижуючи ризик порушень і штрафів.

6. Прискорення підготовки звітів: Цифрові інструменти прискорюють процес підготовки фінансових звітів, що особливо важливо для публічних компаній, які регулярно звітують перед інвесторами та регулюючими органами.

7. Гнучкість і зручність: Цифрові рішення дають можливість вести бухгалтерський облік з будь-якого місця за наявності Інтернету, що є зручним для компаній з кількома відділеннями або для віддалених співробітників.

Ці аспекти значно підвищують якість і ефективність фінансової звітності, однак цифрова трансформація також вимагає від компаній інвестування в технології, навчання персоналу та впровадження нових процесів.

З огляду на зростання популярності цифрової трансформації в сфері бухгалтерського обліку, варто звернути увагу на такі ключові аспекти:

1. Роботизація процесів: Роботизація процесів (Robotic Process Automation, RPA) автоматизує повторювані бухгалтерські завдання, такі як обробка рахунків-фактур, сканування та розпізнавання даних, підготовка фінансових звітів. Це підвищує ефективність і точність роботи, знижуючи навантаження на співробітників.

2. Мобільний доступ: Цифрова трансформація включає розширення можливостей мобільного доступу до бухгалтерської інформації, що дає бухгалтерам можливість працювати з фінансовими даними через мобільні додатки та платформи, надаючи більшу гнучкість і оперативність.

3. Інтеграція систем: Інтеграція різних бухгалтерських систем і програмного забезпечення спрощує обмін інформацією, усуваючи необхідність ручного введення даних і забезпечуючи їхню однорідність.

4. Штучний інтелект та машинне навчання: Штучний інтелект (ШІ) та машинне навчання (МН) використовуються для автоматичного аналізу фінансових даних, виявлення аномалій, прогнозування майбутніх трендів і ризиків, що сприяє точнішій аналітиці та покращенню прийняття рішень.

5. Електронна звітність та стандартизація: Впровадження електронної звітності та стандартизації фінансової звітності спрощує процеси обміну даними з податковими

органами, забезпечуючи вищу достовірність та зрозумілість фінансової інформації.

6. Блокчейн-технології: Використання блокчейн-технологій у бухгалтерському обліку забезпечує безпеку, цілісність і недублювання фінансових даних, підвищуючи довіру між сторонами, прозорість і спрощення процесів аудиту.

Цифрові інновації в бухгалтерському обліку є важливою частиною сучасної бухгалтерської практики, яка дозволяє компаніям підвищити ефективність, знизити витрати, покращити якість і точність фінансової звітності, а також прийняття рішень. Однак для успішного впровадження цифрової трансформації необхідне ретельне планування, розробка стратегії, врахування потреб бізнесу та належна підготовка персоналу.

Реалізація цифрової трансформації може варіюватися в залежності від специфіки конкретної організації. Зокрема, процес включає:

- Аналіз і оцінку поточних бухгалтерських процесів з метою виявлення областей для впровадження цифрових рішень.
- Вибір і впровадження відповідного програмного забезпечення, що підтримує автоматизацію та цифрові процеси.
- Інтеграцію між різними системами в організації для забезпечення безперервного потоку даних.
- Навчання персоналу щодо використання нових цифрових інструментів і процесів.
- Постійний моніторинг, оновлення та вдосконалення цифрових процесів для забезпечення їхньої ефективності та актуальності.

При впровадженні цифрової трансформації важливо враховувати специфічні потреби кожної організації, а також дотримуватись чинного законодавства та регуляторних вимог, пов'язаних із бухгалтерським обліком і звітністю.

Процес цифрової трансформації бухгалтерського обліку значно варіюється в залежності від специфіки організації та її потреб. Для забезпечення успішної та ефективної трансформації необхідно провести детальний аналіз і розробити план впровадження, який враховуватиме всі особливості конкретного підприємства.

Ключовим фактором для успішної цифрової трансформації бухгалтерського обліку є ретельне планування, яке враховує конкретні вимоги та цілі організації. У процесі впровадження цифрових рішень у бухгалтерському обліку слід враховувати наступні аспекти:

1. Електронний обмін даними з контрагентами: Цифрові технології дозволяють використовувати стандартизовані формати даних та електронні системи для обміну фінансовою інформацією з постачальниками, клієнтами та іншими стейкхолдерами. Це значно спрощує облік і обробку вхідних та вихідних транзакцій.

2. Застосування аналізу даних для прогнозування: Використання аналітичних інструментів і методів прогнозування дозволяє здійснювати точніші прогнози щодо фінансових результатів, ризиків та тенденцій, що сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

3. Впровадження електронних систем управління витратами: Використання електронних систем для управління витратами дозволяє контролювати та оптимізувати витрати організації, автоматизуючи процеси обробки, звітності та контролю витрат.

4. Впровадження систем електронного архівування: Зберігання фінансових документів в електронному вигляді відповідно до нормативно-правових вимог спрощує доступ до документів, забезпечуючи їхню збереженість та безпеку.

5. Розширення аналітики та звітності: Впровадження розширених аналітичних інструментів дозволяє глибше аналізувати фінансову інформацію та формувати звіти з різних показників, що надає керівництву більш детальну інформацію для прийняття рішень.

6. Впровадження електронних систем оподаткування: Використання електронних систем для автоматичного розрахунку та звітування про податки спрощує процеси податкового обліку та звітності.

Цифрова трансформація бухгалтерського обліку є динамічним процесом, що може включати різні аспекти в залежності від потреб і цілей організації. Важливо провести детальний аналіз, розробити стратегію і

впроваджувати зміни поетапно, забезпечуючи ефективну взаємодію зі всіма зацікавленими сторонами та надаючи необхідну підтримку і навчання персоналу.

Інші важливі аспекти, які можуть бути враховані під час цифрової трансформації бухгалтерського обліку, включають:

- використання автоматизованих процесів звітності: Цифрова трансформація дозволяє автоматизувати підготовку та подання фінансової звітності, що сприяє підвищенню швидкості та точності звітів і зменшує ризик помилок.
- електронний аналіз та контроль ризиків: Впровадження систем для електронного аналізу та контролю ризиків допомагає виявляти потенційні загрози, аномалії та випадки шахрайства, забезпечуючи високий рівень безпеки даних.
- використання систем автоматичного збору даних: Автоматичний збір фінансових даних з різних джерел забезпечує доступ до актуальної інформації в режимі реального часу та знижує потребу у ручному введенні даних.
- інтернет речей (IoT): Використання IoT для збору даних про фінансові транзакції та активи організації дозволяє точно відстежувати використання ресурсів і забезпечувати більш точний облік.
- шифрування та кібербезпека: Впровадження заходів кібербезпеки, таких як шифрування, захищає фінансові дані від несанкціонованого доступу, крадіжок та зловживань.
- інтерактивні засоби звітності: Використання інтерактивних інструментів для звітності дозволяє бухгалтерам та керівництву гнучкіше і зрозуміліше взаємодіяти з фінансовою інформацією, використовуючи візуалізацію даних, дашборди та спільну роботу над даними.

Цифрова трансформація бухгалтерського обліку є постійним процесом удосконалення та адаптації до нових технологій і ринкових вимог. Вона може бути специфічною для кожної організації, враховуючи її розмір, галузь та потреби бізнесу. Для успішної цифрової трансформації важливо провести детальний аналіз, розробити стратегію та чіткий план

впровадження, залучаючи всі зацікавлені сторони і забезпечуючи підтримку персоналу.

Висновки та пропозиції щодо подальших досліджень

Цифрові інновації, безсумнівно, відіграють ключову роль у трансформації бухгалтерського обліку, змінюючи традиційні підходи до обробки, зберігання та аналізу фінансових даних. Результати дослідження підтверджують, що впровадження автоматизованих систем, хмарних технологій, блокчейну та аналітики даних сприяє підвищенню ефективності та точності облікових процесів, забезпечуючи підприємствам конкурентні переваги в умовах сучасної економіки. Однак, для досягнення максимальної ефективності, важливо враховувати потребу в зміні організаційної культури та підготовці персоналу, а також дотримання правових та регуляторних вимог.

На основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що подальші дослідження мають бути спрямовані на:

1. Дослідження впливу цифрових інновацій на різні типи підприємств: Це допоможе зрозуміти, як специфіка галузі

впливає на впровадження цифрових технологій у бухгалтерський облік та які фактори є визначальними для успішної трансформації.

2. Розробку рекомендацій щодо адаптації нормативно-правової бази: Це важливо для забезпечення відповідності новим вимогам, що виникають у зв'язку з цифровізацією облікових процесів.

3. Вивчення впливу цифровізації на компетенції бухгалтерів: Зокрема, дослідження того, які нові навички та знання необхідні для успішної роботи в умовах цифрової економіки.

4. Оцінку економічної ефективності впровадження цифрових технологій: Важливо дослідити, які саме цифрові інновації приносять найбільшу користь підприємствам та як вони впливають на фінансові показники.

Загалом, цифрові інновації відкривають нові можливості для розвитку бухгалтерського обліку, проте їх успішне впровадження вимагає всебічного аналізу та стратегічного підходу. Подальші дослідження у цій сфері допоможуть удосконалити існуючі методики та забезпечити успішну адаптацію підприємств до умов цифрової економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Канцедал Н. А. Бухгалтерський облік цифрової епохи: розширення термінологічних кордонів. *Accounting and Finance*. № 1 (83). 2019. С. 29–34. URL: <http://www.afj.org.ua/ua/article/631>.
2. Коляденко С. В. Цифрова економіка: передумови та етапи становлення в Україні і у світі. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2016. № 6. С. 105–112.
3. Краус Н. М., Голобородько О. П., Краус К. М. Цифрова економіка: тренди та перспективи авангардного характеру розвитку. *Ефективна економіка*. 2018. № 1. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/1_2_018/8.pdf.
4. Мазіна О. І., Олійник В. С. Цифровізація як найважливіший інструмент розвитку системи обліку та звітності. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/15916561676404.pdf>.
5. Панасюк В., Бурденюк Т., Мужевич Н. Особливості цифрової трансформації обліку. *Галицький економічний вісник*. 2021. № 1 (68). С. 70–76. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu 2021.01.070.
6. Пілевич Д. Трансформація системи бухгалтерського обліку в умовах розвитку цифрових технологій. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2020. № 3 (23). URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/224553/24782>.

7. Рогова Н. В. Трансформація політики, інструментів і технологій обліку та оподаткування в умовах цифрової економіки. *Фінансовий простір*. 2020. № 2 (38). С. 103–116.
8. Соколенко Л. Ф. Розвиток процесів цифровізації як передумова трансформації організаційно-методологічних засад бухгалтерського обліку. *Економіка, управління та адміністрування*. 2019. № 4 (90). С. 167–175.
9. Спільник І., Палюх М. Бухгалтерський облік в умовах цифрової економіки. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2019. Вип. 1-2. С. 83–96.
10. Шишкова Н. Л. Перспективи ІТ-модернізації бухгалтерського обліку: актуалізація теорії і практики. *Економічний вісник*. 2019. № 3. С. 146–159. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2019/3/EV20193_146159.pdf.

REFERENCES

1. Kansedal, N. A. (2019). Bukhhalterskyi oblik tsyfrovoy epokhy: rozshyrennia terminolohichnykh kordoniv. *Accounting and Finance*, 1(83), 29–34. URL: <http://www.afj.org.ua/ua/article/631>
2. Koliadenko, S. V. (2016). Tsyfrova ekonomika: peredumovy ta etapy stanovlennia v Ukraini i u sviti. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: Aktualni pytannia nauky i praktyky*, 6, 105–112.
3. Kraus, N. M., Holoborodko, O. P., & Kraus, K. M. (2018). Tsyfrova ekonomika: trendy ta perspektyvy avanhardnoho kharakteru rozvytku. *Efektivna ekonomika*, 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2_018/8.pdf
4. Mazina, O. I., & Oliinyk, V. S. Tsyfrovyzatsiia yak naivazhlyvishi instrument rozvytku systemy obliku ta zvitnosti. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/15916561676404.pdf>
5. Panasiuk, V., Burdeniuk, T., & Muzhevych, H. (2021). Osoblyvosti tsyfrovoy transformatsii obliku. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, 1(68), 70–76. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu_2021.01.070
6. Pilevych, D. (2020). Transformatsiia systemy bukhhalterskoho obliku v umovakh rozvytku tsyfrovoy tekhnolohii. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, 3(23). URL: http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/224553/2_24782
7. Rohova, N. V. (2020). Transformatsiia polityky, instrumentiv i tekhnolohii obliku ta opodatkuvannia v umovakh tsyfrovoy ekonomiky. *Finansovy prostrir*, 2(38), 103–116.
8. Sokolenko, L. F. (2019). Rozvytok protsesiv tsyfrovizatsii yak peredumova transformatsii orhanizatsiino-metodolohichnykh zasad bukhhalterskoho obliku. *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia*, 4(90), 167–175.
9. Spilnyk, I., & Paliukh, M. (2019). Bukhhalterskyi oblik v umovakh tsyfrovoy ekonomiky. *Instytut bukhhalterskoho obliku, kontrol ta analiz v umovakh hlobalizatsii*, 1-2, 83–96.
10. Shyshkova, N. L. (2019). Perspektyvy IT-modernizatsii bukhhalterskoho obliku: aktualizatsiia teorii i praktyky. *Ekonomichnyi visnyk*, 3, 146–159. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2019/3/EV20193_146159.pdf

Volodymyr Fedun, PhD student, Classical Private University, Ukraine
Andriy Lyuba, PhD student, West Ukrainian National University, Ukraine
Ivan Kovtoniuk, PhD student, West Ukrainian National University, Ukraine

Digital innovations and their impact on accounting

Abstract

Introduction. In the modern environment of rapidly developing digital technologies, accounting is undergoing significant changes. Digital innovations such as cloud computing, blockchain, artificial intelligence, and data analytics are becoming integral to accounting processes, enhancing the efficiency, accuracy, and accessibility of financial information. These innovations are transforming not only the technical aspects of accounting but also changing strategic approaches to business management.

Purpose of the Article. The purpose of this article is to explore the impact of digital innovations on accounting, specifically analyzing the opportunities and challenges that arise during the digital transformation of enterprise accounting systems. The article aims to identify key technological trends and assess their impact on the efficiency, accuracy, and transparency of financial reporting.

Research Methods. The research utilized general scientific methods of analysis, synthesis, comparison, and generalization, as well as specific methods such as content analysis and a systematic approach. Data were collected from current sources of scientific literature, ensuring the comprehensiveness and reliability of the results.

Results. The implementation of digital innovations in accounting contributes to increased productivity, cost reduction, minimization of errors, and improvement in the quality of financial reporting. However, to achieve maximum efficiency, it is necessary to consider the need for changes in organizational culture, the enhancement of personnel qualifications, and compliance with legal and regulatory requirements. Further research should focus on assessing the economic efficiency of implementing digital technologies and their impact on different types of enterprises.

Keywords: digital innovations; accounting; digital transformation; cloud technologies; blockchain; artificial intelligence; data analytics; financial reporting; automation of accounting processes.

Cite as: Fedun V., Lyuba A., and Kovtoniuk I. (2024). Digital innovations and their impact on accounting. *Economic analysis*, 34 (2), 440-452. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2024.02.440>